

PAASTUAJA ESIMENE PÜHAPÄEV AD 2024

Js 1:16–20 (Hb 2:9.17–18; Mk 1:12–13)

16 Peske endid, puhastage endid, saatke oma tegude kurjus mu silme eest, lakake paha tegemast!

17 Õppige tegema head, nõudke õigust, aidake rõhutut, mõistke vaeslapsesele õigust, lahendage lesknaiste kohtuasju!

18 Tulge nüüd ja seletagem isekeskis, ütleb Issand. Kuigi teie patud on helepunased, saavad need lumivalgeks; kuigi need on purpurpunased, saavad need villa sarnaseks.

19 Kui te tahate ja kuulate, siis te saate süüa maa parimat vilja.

20 Aga kui te tõrgute ja panete vastu, siis sööb teid mõök. Jah, Issanda suu on kõnelnud.

Peske endid, et oleksite puhtad, kõrvaldage oma rikutud tegude kurjus mu silme alt, lõpetage kurja tegemine! Õppige tegema head, nõudke taga õigust, saatke rõhujad õigele teele, tehke õigust hüljatule, astuge välja lesknaise eest! Tulge nüüd ja selgitagem üheskoos välja, ütleb ISSAND. Kuigi teie patud oleksid nagu karmin – nagu lumi saavad nad olema valged! Kuigi nad oleksid punased nagu vaglad – nad saavad olema otsekui vill! Kui te olete valmis ja kuuletute, siis te sööte maa hüüt, ja kui te tõrgute ja mässate, siis sööb teid mõök, sest ISSANDA suu on rääkinud!

Sissejuhatus

Prohvet Jesaja tegutses Juuda kuningate Ussija, Jootami, Aahase ja Hiskija päevil (Js 1:1), s.t 8. sajandi teisel poolel (umbkaudu ajavahemikus 740–686) enne Kristuse sündi. Tegemist oli Assüüria impeeriumi tõusuajaga, mille tulemusena aastal 722/721 hävitati Iisraeli kuningriik ning aastal 701 allutati ka Juuda kuningriik Assüüria ülemvõimule. Jesaja näeb selle keskse põhjusena Iisraeli taganemist Jumalast, mille tulemuseks ongi jumaliku karistusena Jumala rahvast tabav häving välisvaenlaste käe läbi. Jumala eesmärgiks ei ole oma rahvast lõplikult hävitada, vaid teda karistuse abil puhastada, uuendada ja taas üles ehitada.

20. sajandi kriitiline piibliteadus on olnud üsna ühel meelel prohvet Jesaja raamatu jagamisel kolmeks erinevasse ajastusse kuuluvaks osaks: peatükid 1–33 – Proto-Jesaja; peatükid 40–55 – Deutero-Jesaja; peatükid 56–66 – Trito-Jesaja. Ajaliselt paigutuks neist esimene ajaloolise prohvet Jesaja tegutsemisaega, teine Paabeli vangipõlve aega (6. sajandi esimene pool ja keskpäik eKr) ning kolmas vahetult eksiilist naasmise järele (6. sajandi teine pool eKr).

Jättes kõrvale arutelu raamatu (ja selle võimalike osade) autorluse üle¹ on selge, et mitte ainult alates 40. peatükist, vaid ka varasemates peatükkides sisalduvaid ettekuulutusi Iisraeli päästmise ja Jeruusalemma taastamise kohta on igati asjakohane seostada Paabeli vangipõlvest tagasipöördumise ajaga.

Tõsi, eriti alates Jesaja raamatu 40. peatükist lisandub päästekuulutusele universaalne mõõde. Jumal on kogu loodu Jumal ja Looja ning nagu kõik liha on Tema ees justkui rohi, mis kuivab ja kaob, ja nagu Tema käsule alluvad kõik rahvad (nii nendena, keda karistatakse ja kelle kaudu Jumal ise oma rahvast karistab), nii on Tema päästegi viimselt mõeldud kõigile rahvastele kuni ilmamaa ääreni. Eeskätt on prohveti sõnum mõeldud siiski julgustuse ja troostina Jumala oma armastatud Iisraelile.

Keelelisi märkuseid

Peske endid, puhastage endid – פְּסִיחוּ וְטַהַרוּ – võiks tõlkida ka: «peske endid, et oleksite puhtad» või «peske endid, et saaksite puhtaks».

Saatke – הִסִּירוּ – sõna סִיר תְּהַבֵּן tähendab siin «eemaldama», «kõrvale jätma», «kõrvaldama», «hülgame», «ära kaotama».

Oma tegude – מַעֲלָלֵיכֶם – sõna מַעֲלָל תְּהַבֵּן tähistab Piiblis, eriti prohvetiraamatutes, enamasti halbu, rikutud, kurje tegusid.

Kurjus – sõna אַרְעָבִים tähistab eeskätt kurjust ja pahatahtlikkust.

Nõudke – דְּרַשׁוּ – sõna שָׁאַל תְּהַבֵּן tähendab «otsima», ka «[kellegi järele või midagi] nõudma», «[midagi endale] küsima».

Õigust – sõna מִשְׁפָּטֵיכֶם tuleneb verbist שָׁפַט – «kohut/õigust mõistma», «valitsema», «juhtima», «karistama» – ning tähistab õigust eeskätt juriidilises, õigusemõistmise ja seaduslikkuse tähenduses.

Aidake rõhutut – אֲשִׁרוּ – sõna אֲשַׁר תְּהַבֵּן tähendab «[teekonnal] edenema», «otseteed minema», «sirgelt käima», ka «õigel teel olema», «siiras olema». Sõna מִוְחָלֵיכֶם tähendab «rõhujad», «armutu». Varasemad eestikeelsed piiblitõlked on selle väljendi andnud edasi järgmiselt: «saatke ülleannetumad õige teele» (1739); «saatke rõhujad õigele teele» (1938), «laitke rõhujat» (1968). 1739. aasta ja iseäranis 1938. aasta tõlked on originaalile kõige lähemal, 1997. aasta tõlkes on sõna מִוְחָלֵיכֶם tõlgendatud passiivse kesksõnana ning laiendatud ka sõna אֲשַׁר תְּהַבֵּן tähendust.

¹ Sest miks peaks olema võimatu uskuda, et 8. sajandil elanud prohvet oleks võinud kuulutada ette kakssada aastat hiljem toimunut?

Mõistke...õigust – שִׁפְטוֹ – sõna שִׁפְטוֹ tähendab «kohut mõistma», «õigust mõistma», «õigust tegema», ka «valitsema», «juhtima», «karistama».

Vaeslapsele – sõna יְתוֹם tähendab «üksijäetu», «hüljatu», «orb», «vaeslaps».

Lahendage...kohtuasju – רִיב – sõna רִיב tähendab «riidlema», «nõudma», «noomima», «tülitsema», ka «kaebama/kaebust esitama», «kohut käima», «apelleerima».

Lesknaiste – sõna אִלְמָנָה – «lesk» – tuleneb verbist אָלַף – «üksinduses olema», «hüljatud olema».

Ja seletagem iseekeskis – וְנִגְדָהּ – sõna נִגַּד tähendab siin «üheskoos aru pidama» või «[midagi] üheskoos [lõplikult] välja selgitama».

Issand – originaalis ei kasutata siin mitte sõna «Issand», vaid Jumala nime יְהוָה – «JHWH», «Jahve», «Jehoova».

Teie patud – מִטְּאִיכֶם – sõna טָפַח – «patt», «patusüü» – tuleneb verbist טָפַח – «[mürgist] mööda laskma», «[õigest eesmärgist] kõrvale kalduma», siit ka «eksima» ja «patustama».

Helepunased – כִּשְׂנִים – sõna שָׁנִי tähistab kilptäide perekonda kuuluvat emaslooma (*kermes ilicis*), kes muneb puutüvele või oksale nii suure koguse mune, et neist kujuneb koos tema endaga kerajas punast värvi eritisega kaetud marjataoline moodustis, mida kuivatades ja purustades saadakse karminpunast värvainet.

Kuigi need on purpurpunased – אִם־יִאֲדִימוּ כְּתוֹלַעַ – sõna דָּמָה tähendab «punane [olema]».² Sõna תּוֹלַעַ tähistab eelmises märkuses nimetatud kilptäide vaklasid.³

Kui te tahate – אִם־תֵּאָבֹוּ – sõna אָבָה tähendab «[millegi järele] õhkama», «[millestki] puudust tundma», «[millegi poolest] puuduses olema», «[midagi] ihaldama/tahtma», ka «[millekski] valmis olema».

Ja kuulate – וְשִׁמְעֶתֶם – sõna שָׁמַע tähendab «kuulma», «kuulama», «tähele panema», «[palvet] kuulda võtma», ka «kuuletuma».

² Siit on pärit ka sõnad מֵאָדָם – «maa», «maapind», «maamuld», «põllumaa» – ja sõna אָדָם – «inimene», «Adam».

³ 1739. aasta Piiblis: «kui nemmad punnased on kui werre-karwa rie»; 1938. aasta Suures Piiblis: «kui nad on punased kui vaglariie».

Aga kui te tõrgute – וְאַם־תִּמְאַנּוּ – sõna מְאַן tähendab «keelduma», «mitte tahtma», «tõrkuma».

Ja panete vastu – וּמְרִיתֶם – sõna מָרָה tähendab nii [pigem passiivselt] «vastu panema», «tõrkuma», kui ka [aktiivselt] «vastu hakkama», «mässama».

Sööb teid mõõk – חֶרֶב תֹּאכְלוּ – mööndustega võib tõlkida ka «sööte/ neelate mõõka» – tegemist on näiteks araabia keeleruumis tarvitatava vägivaldset surma tähistava idioomiga.

Issanda – originaalis ei kasutata siin mitte sõna «Issand», vaid Jumala nime יְהוָה – «JHWH», «Jahve», «Jehoova».

On kõnelnud – דִּבֶּר – sõna דִּבַּר – «kõnelema», «rääkima» – tähistab korrastatud, mõtestatud, ka loovat kõnelemist.

Sisuline analüüs

Jesaja raamatu esimesed peatükid maalivad äärmiselt kontrastse pildi sellest, milline oleks Iisrael pidanud Jumala valitud ja armastatud rahvana olema ning milline ta tegelikult on. Juba päris esimestes salmides kõlab Jumala etteheitev kurtmine: «Mina kasvasin lapsi ja lasksin neil sirguda suureks, aga nemad astusid üles mu vastu.» (Js 1:2) Tuleb välja, et Iisrael on lojustestki sõgedam: «Härg tunneb oma peremeest ja eesel oma isanda sõime, ent Iisrael ei tunne, mu rahvas ei taha mõista.» (Js 1:3) Seetõttu on prohvet sunnitud kuulutama Jumala rahvale häda ja viletsust: «Häda patusele rahvale, süüga koormatud rahvale, kurjategijate soole, kõlvatuile lastele! Nad on jätnud maha Issanda, nad on põlanud Iisraeli Püha, nad on pööranud Talle selja.» (Js 1:4)

Jumal ei tahaks oma rahvast karistada, Tal on temast kahju ja nii ta küsibki – Iisraeli teda juba tabanud häda pärast haletsedes – retooriliselt: «Kuhu tuleks teid veel lüüa teie tõrksuse jätkudes? Pea on üleni haige ja süda täiesti jõuetu. Jalatallast pealaeni ei ole midagi tervet: aina vermed, muhud ja värsked haavad, mida ei ole puhastatud ega seotud ega õliga leevendatud. Teie maa on laastatud, linnad tulega põletatud, võõrad söövad teie põllud tühjaks otse teie silme all.» (Js 1:5–7)

Prohvet võrdleb Iisraeli lausa Soodoma ja Gomorrage, ning seda kahes mõttes: esiteks teda tabanud hävingut silmas pidades ning teisalt seetõttu, et paraku ei ole Jumala rahva eluviis nende välisest jumalateenistusest hoolimata karvavõrdki parem Soodoma ja Gomorra jumalateenistusest: «Kuulge Issanda sõna, Soodoma pealikud, pane tähele meie Jumala õpetust, Gomorra rahvas! Milleks mulle teie tapaohvrite hulk? ütleb Issand. Ma olen küllastunud teie põletusohvrite jääradest ja nuumveiste rasvast. Härjavärsside, tallede ja sikkude veri ei meeldi mulle.» (Js 1:10j)

Jumal ei oota oma rahvalt mitte ohvreid ega pühade pidamist, vaid midagi märksa olulisemat ja sisulisemat: «Peske endid, puhastage endid, saatke oma tegude kurjus mu silme eest, lakake paha tegemast! Õppide tegema head, nõudke õigust, aidake rõhutut, mõistke vaeslapsele õigust, lahendage lesknaiste kohtuasju!» (Js 1:16j) Kui Iisrael peaks Jumala sõna kuulda võtma ja selle järgi tegema, siis ootab teda lunastus: «Kuigi teie patud on helepunased, saavad need lumivalgeks; kuigi need on purpurpunased, saavad need villa sarnaseks. Kui te tahate ja kuulate, siis te saate süüa maa parimat vilja. Aga kui te tõrgute ja panete vastu, siis sööb teid mõök.» (Js 1:18–20)

Nendes salmides vastandab Jumal sellele, mida Ta ei salli, mida Ta vihkab, selle, mida Ta tahab ja oma rahvalt ootab. Jumala tahe väljendub kaheksas naxis, äärmiselt konkreetsetes imperatiivis, millest kolm on negatiivsed ja viis positiivsed – esimesed vaatavad tagasi, teised tulevikku:

peske endid, puhastage endid	õppige tegema head
saatke oma tegude kurjus mu silme eest	nõudke õigust
lakake paha tegemast	aidake rõhutut (saatke rõhujad õigele teele)
	mõistke vaeslapsele õigust
	lahendage lesknaiste kohtuasju

Patune rahvas peab ennast pesema, et olla puhas – siin peetakse silmas patukahetsust ja meeleparandust, milles võime näha ka prohvetlikku ettekuulutust ristimisest.⁴ Oluline on seejuures, et kõne all pole mitte kultuslik ega rituaalne puhtus, vaid puhtus patust ja rikutusest, kõlbeline puhtus: inimese teod, mõtteviis, kogu tema elu ja olemus peavad vastusena Jumala armule ja andeksandmisele uueks saama.

Vahetult eelnevalt näitab prohvet, et inimeste, iseäranis Jumala rahva rikutuse kõige taeva poole kisendavamaks väljenduseks on silmakirjatsemiseks mandunud kultus, mille varjus tehakse võigast ülekohtu: «Milleks mulle teie tapaohvrite hulk? ütleb Issand. Ma olen küllastunud teie põletusohvrite jääradest ja nuumveiste rasvast. Härjavärsside, tallede ja sikkude veri ei meeldi mulle. Kui te tulete vaatama mu palet, kes nõuab siis teilt mu õuede tallamist? Ärge tooge enam tühiseid ande, ohvrisuits on mulle vastumeelt. Noorkuu ja hingamispäev, koguduse kokkukutsumine – ma ei salli nurjatust ja pühapidamist ühtaegu. Mu hing vihkab teie noorkuid ja seatud pühi; need on mulle koormaks, ma olen tüdinud neid talumast. Kui te käsi sirutate, peidan ma oma silmad teie eest, kui te ka palju palvetate, ei kuule ma mitte, sest teie käed on täis verd!» (Js 1:11–15)

⁴ «Ja sellised olid mõned teiegi seast. Kuid teie olete puhtaks pestud, te olete pühitsetud, te olete õigeks tehtud Issanda Jeesuse Kristuse nimes ja meie Jumala Vaimus.» (1Kr 6:11); «Kristus on armastanud kogudust ja loovutanud iseene tema eest, et teda pühitseda, olles ta puhastanud vees pesemisega sõna läbi.» (Ef 5:25j); «Kui aga Jumala, meie Päästja heldus ja inimesearmastus ilmus, siis Ta päästis meid – mitte õiguse tegude tõttu, mida meie nagu oleksime teinud, vaid oma halastust mööda, uuestisünni pesemise ja Püha Vaimu uuendamise kaudu.» (Tt 3:4j)

See ei tähenda, et Jesaja oleks põhimõtteliselt igasuguse välise kultuse vastu – ent kultus peab olema kooskõlas inimeste mõtte- ja eluviisiga: «Kui sa hingamispäeval seisatud ega tee mu pühal päeval, mis sulle meeldib, kui sa nimetad hingamispäeva rõõmuks ja Issanda püha päeva austusväärseks ning austad seda ega tee, mis sulle meeldib, ei otsi omakasu ega kõnele tühje sõnu, siis sa tunned rõõmu Issandast: mina viin sind üle maa kõrgendike ja toidan sind su isa Jaakobi pärandiga.» (Js 58:13j)

Inimeste rikutud tegude kurjus peab Jumala silma alt kaduma, nad peavad lõpetama kurja tegemise. See on väga lihtne ja konkreetne käsk, mis ei vaja mingit tõlgendamist ning mille täitmist ei ole põhjust edasi lükata.⁵ Muidugi ei piisa üksnes kurja tegemise lõpetamisest: «Õppige tegema head, nõudke õigust, aidake rõhutut (või: saatke rõhujad õigele teele – vt vastavat keelelist märkust), mõistke vaeslapsele õigust, lahendage lesknaiste kohtuasju!»

On arvatud, et need sõnad on suunatud esmajoones rahva ülemkihile, iseäranis kuningale, kelle aukohuseks oli rõhutute, hüljatute, eeskätt vaeslaste ja lesknaiste hea kohtlemise järele valvamine ja nende õiguste eest seismine ning kelle süü, juhul, kui nad teevad neile, keda nad peaksid kaitsma, ülekohut, on seda rängem.⁶ Siiski, nagu mõned salmid eespool nimetatakse «Soodoma pealike» järel koheselt «Gomorra rahvast» (Js 1:10), ei tohi ka siin arvata, et need nõuded puudutaksid ainult ülemkihti – lihtsalt nii, nagu «kala hakkab mädanema peast», peab ka paranemine algama peast, eliidist, kellele ülejäänud rahvas järgneb.⁷

Issand kutsub oma rahvast Tema «üheskoos välja selgitama», kuidas asjalood on, kellel on õigus ja millised järeldused sellest kõigest tuleks teha. Õigupoolest on tegemist iroonilise üleskutsega, kuna tegelikult pole siin arutada midagi, vaidlemisest rääkimata: kõik on selge ning Jumal on kõrgeima kohtumõistjana oma otsuse teinud. Ent Jumala otsus on ootamatu: Tema esimene sõna pole mitte karistus, vaid andeksandmine.⁸

Võrdpilt, mida Jumal pattude andeksandmise ja oma rahva patusüüst puhtaks pesemise kohta tarvitab, on huvitav: inimeste patud on punased nagu karmin või nagu karmiintäide vaglad (vt vastavaid keelelisi märkuseid). Punastena iseloomustatakse patte ilmselt eeskätt seetõttu, et punane on vere värv – «punnased on kui werre-karwa

---

⁵ P. Josemaria Escrivá õpetab, et kui inimene tahab patust tõeliselt lahti ütelda, siis peab «viimane kord» olema juba möödas, mitte alles ees (Vagu, 144)

⁶ «Issand läheb kohtusse oma rahva vanemate ja vürstidega: Te olete laastanud viinamäed ja teie kodades on vaestelt röövitu. Mida te ometi mõtlete, tallates mu rahvast ja rutjudes vaeste nägu? küsib Jumal, vägede Issand.» (Js 3:14j)

⁷ «Vaata, kuningas hakkab valitsema õigluses ja vürstid asuvad juhtima, nagu on kohus.» (Js 32:1)

⁸ Tõsi, mõned uurijad arvavad, et ka järgnevad laused on mõeldud irooniana, nii et neid tuleks tõlkida: «Kui teie patud oleksid nagu karmin – kas nagu lumi saaksid nad olema valged? Kui nad oleksid punased nagu vaglad – kas nad saaksid olema otsekui vill?»

rie», öeldakse tabavalt 1739. aasta Piiblis. Paraku ei ole see mitte putukate ega vaklade, vaid ligimese, oma vendade ja õdede veri, millega inimkond on Kainist alates oma käed ja rõivad määrinud...⁹

Karmiini tootvate kilptäide puhul on täheldatud, et sellele kohale, kuhu emasloom on munenud ja oma värvainet eritanud, jääb värvilaik püsivalt ning seda ei suuda puutüvel eemaldada mitte miski. Võib-olla just seetõttu nimetatakse kilptäide tavapäraselt peremeespuud eesti keeles värvitammeks. Nii on ka neist tigudest valmistatud värvaine on niivõrd tugev, et kui sellega värvida riidet või lõnga, siis ei ole võimalik sealt enam värvi välja pesta: seda, mis on karmiinpunane, on võimatu muuta taas valgeks kui lumi või vill. Prohvet Jesaja kasutatud võrdpildi kontekstis tähendab see, et inimest, kes on rüvetatud patust – ja me kõik oleme! – on ilmvõimatu puhastada: patune sa oled ja patuseks sa jääd ning küürakat ei paranda isegi haud.

Jumalale pole aga miski võimatu: kui Tema rahvas kahetseb, pöördub ja meelt parandab, siis annab Issand oma rahvale tema patud andeks, need saavad olema valged kui lumi ja puhtad kui vill. Siiski ei tohi arvata, nagu tingiks Jumala andeksandmise inimeste teod, olgu või nende kahetsus, meeleparandus ja kuulekus. Jumal halastab ja heidab armu, sest Ta on halastaja ja armuline ning tahab oma rahvale andeks anda ja uue alguse kinkida: «Ma olen armuline, kellele olen armuline, ja halastan, kelle peale halastan.» (2Ms 33:19)

Samas on kahtlemata selge ka see, et Jumal ei kingi andeksandmist neile, kes teadlikult ja tahtlikult Talle vastu panevad ega taha meelt parandada: «Kui te tahate ja kuulate, siis te saate süüa maa parimat vilja. Aga kui te tõrgute ja panete vastu, siis sööb teid mõök.» (Js 1:19j) Siis pühitakse teid otsekui peoga kokku ning purustatakse nagu needsamad putukad, kelle jäänustega on värvitud teie karmiinpunased rõivad...

Et see ime – veripunasest lumivalgeks muutmine – võiks teostuda, selleks on Jumal läkitanud oma Poja, kes on saanud vaglakeseks ja andnud oma elu, valanud oma vere meie lunastamiseks. Küllap pole juhuslik, et sõna «vigel» kasutatakse Vanas Testamendis nii patuse inimese kohta¹⁰ kui ka Kristuse kohta¹¹, kes on inimkonna oma kannatuste ja surma läbi lunastanud.¹² Siikohal tasub meenutada Ilmutusraamatus

---

⁹ «Lupus est homo homini, non homo, quom qualis sit non novit.» – «Hunt on inimene inimesele, ei inimene – kui kes ta olla võiks ei ole mõistnud.» (Plautus, Asinaria, 495)

¹⁰ «Kuidas võiks siis inimene olla õige Jumala ees? Ja kuidas võiks naisest sündinu olla puhas? Vaata, isegi kuu ei hiilga ja tähedki pole tema silmis selged, veel vähem siis inimene, see ussike, inimlaps, see vaglake.» (Ii 25:4–6)

¹¹ «Aga mina olen ussike ja mitte mees, inimeste teotada ja halb rahva meelest.» (Ps 22:7)

¹² Ehk võiksime teinekord mõnd putukat või ussikest nähes võtta aega ja mõelda sellele, kes me oleme ja milleks Jumal on oma armastuses meie vastu valmis olnud: mida kõike Ta on meie pärast teinud ja enda kanda võtnud – selleks, et meie veripunane saaks lumivalgeks ning meie vaglariie (kõlab üsna morbiidselt, kas pole?) puhtaks kui vill.

kirjeldatud veelgi suuremat paradoksi: Jumal mitte lihtsalt ei muuda inimeste verekarva rõivaid imekombel valgeks, vaid Ta teeb seda täiesti võimatuna näival viisil; need pestakse puhtaks ja tehakse valgeks neid verrega – Jumala Talle verrega – pestes. Sedasama kinnitab püha Johannes oma esimese kirja alguses: «Jeesuse, Tema Poja veri puhastab meid kogu patust.» (1Jh 1:7)

Paraku tunnistab ajalooline kogemus, et enamasti jääb kutse meelearandusele vastuseeta, nii et prohvet (s.t Jumal prohveti suu kaudu) peab ahastusega hüüdma: «Kuidas küll sai hooraks ustav linn? Ta oli täis õigust, õiglus asus seal. Aga nüüd – tapjad! Su hõbe on muutunud räbuks, su vein on veega lahjendatud. Su vürstid on tõrksad ja varaste seltsimehed: igaüks armastab meelega ja himustab kingitusi. Vaeslapsele ei tee nad õigust ja lesknaise kohtuasi ei jõua nende ette.» (Js 1:21–23)

Jumal ei oota oma rahvalt mitte üksnes kahetsustunnet ega emotsionaalset pöördumiselamust, vaid tahet, kindlat ja head tahet, ning kuulekust ja sellele vastavat elumuutust. Kui inimesed tõesti tahavad ja Jumalat kuulavad, siis nad saavad osa Tema armust ja õnnistusest, siis võivad nad süüa «maa parimat vilja» (Js 1:19). Kui aga mitte, siis ei söö mitte nemad oma kätetöö vilja, vaid nende kätel olev veresüü neelab alla neid endid: «Aga kui te tõrgute ja panete vastu, siis sööb teid mõõk.» (Js 1:20)

Siis ei jää Jumalal üle muud, kui oma rahvast karistada – aga ikkagi mitte selleks, et oma rahvast hävitada, vaid et teda puhastada ning kinkida talle uue alguse võimalus: «[Ma] puhastan su räbu otsekui leelise ja eraldan sinust kõik tina. Siis ma annan sulle taas kohtumõistjaid nagu muistegi, ja nõuandjaid, nagu oli alguses. Seejärel hüütakse sind õigluse linnaks, ustavaks linnaks. Siion lunastatakse kohtu ja tema pöördunud õigluse läbi.» (Js 1:25–27)

See ei tähenda, et Jumal, olles kogenud oma rahva peaaegu lootusetuna näivat südamekalkust ja pöördumatust, ei nõuaks temalt enam meelearandust ja jätaks need, kes ei taha meelt parandada¹³: «Üleastujate ja patuste langus tuleb ühekorraga, ja need, kes hülgavad Issanda, hukuvad.» (Js 1:28)

Nagu Jumala esimene sõna ei ole mitte ähvardamine karistusega, vaid armu pakkumine ja andeksandmise tõotus, nii pole ka Tema viimane sõna mitte karistuse kuulutus, vaid lunastuse tõotus, ja karmidki sõnad on mõeldud selleks, et mitte keegi ei peaks hukkuma: «Ma kaotan su üleastumised nagu pilved ja su patud nagu pilvituse. Pöördu minu poole, sest ma lunastan sinu! Sest otsekui uus taevas ja uus maa, mis ma teen, püsivad minu palge ees, ütleb Issand, nõnda püsib ka teie sugu ja teie nimi. Ja noorkuust noorkuusesse ning hingamispäevast hingamispäeva tuleb kogu inimsugu mu ette kummardama, ütleb Issand. Jah, Issanda suu on kõnelenud!» (Js 44:22; 66:22j; 1:20)

---

¹³ «Aga kes uskmatud on ja meelt ei taha parandada, kes meelega Jumala püha tahtmise vastu teevad ja ka edaspidi oma pattudesse tahavad jääda, need teadku, et Jumal neile nende pattusid andeks ei anna, vaid et nende patud neile kinnitatakse, kui nad ümber ei pöördu ega meelt paranda.» (Agenda)

Jutluseks

Paastuaja esimese pühapäeva teemaks on EELK Kirikukäsiraamatu järgi «Jeesus – kiusatuste võitja». Sissejuhatuses öeldakse: «Pühapäeva evangeelium räägib sellest, et saatan ahvatles Jeesust loobuma oma kutsumusest, kuid Kristus võitis saatana kiusatused. Kiusaja ei jäta ka täna meid rahule, kuid meie abi on Kristus, kiusatuste võitja.»

Pühapäeva traditsiooniliseks ladinakeelseks nimeks on *Invocabit* – «Ta hüüab mind appi» (tulevik) – või luterliku tava järgi *Invocavit* – «Ta on mind appi hüüdnud» (täisminevik). Nimetuse aluseks on missa vanakiriklik algussalm: «Ta hüüab mind appi ja ma vastan temale; mina olen ta juures, kui ta on kitsikuses, ma vabastan tema ning teen ta auliseks. Pika eaga ma täidan tema.» (Ps 91:15j)

Arvatavasti tuleneb algussalmi ja sellega ka pühapäeva nime valik vanakiriklikus Evangeeliumis (Mt 4:1–11) kiusaja poolt teise kiusatuse juures tsiteeritud psalmisalmist: «Sinu pärast käsib Ta oma ingleid ja nemad kannavad sind kätel, et sa oma jalga vastu kivi ei tõukaks.» (Ps 91:11j; tsiteeritud Mt 4:6 järgi). Lisaks võib siin näha sissejuhatust kogu paastuajale, mille oluliseks osaks on enda läbikatsumine selleks, et Kristusele toetudes ja Tema eeskuju järgides olla valmis seisma kindlalt vastu kõigile kuradi kiusatustele.

EELK Kirikukäsiraamatu lugemiskava järgi on kolmanda lugemisaasta Vana Testamendi lugemiseks kas Issanda kutse Iisraelile rahvale (Js 1:16–20), et too meelt parandaks ja pöörduks tagasi oma Jumala juurde, kes võib pesta maha kõik oma rahva patud, või sarnaselt esimesele lugemisaastale pattulanguse lugu (1Ms 3:1–19). Mõlemad on hästi seostatavad ka kolmanda lugemisaasta Evangeeliumiga, milleks on Markuse vaid kaheosaline lühivariant Jeesuse kiusamisest kõrbes (Mk 1:12–13).

Kolmanda lugemisaasta Epistlik (Hb 2:9.17–18) on kuulutus suurest ülempreestrist Jeesusest, kes on saanud kõiges vendade sarnaseks ning kiusatuna kannatades ja surres päästnud need, kes on kurjast kiusatud ja patu tõttu surmale allutatud. Ka Epistel on hõlpsasti seostatav Evangeeliumiga, kuid nii lugupidamisest teksti vastu kui parema arusaamise huvides oleks soovitatav lugeda mitte ainult lugemiskavas nimetatud valitud salmid, vaid kogu lõik (Hb 2:9–18) algusest lõpuni.

Esimesena pakutud Vana Testamendi lugemise alusel jutlustades ning samal ajal Epistlit ja Evangeeliumi meeles kandes ei tuleks keskenduda mitte üksnes patust pöördumisele ja meelesparandusele, vaid ka sellele, mis on pattude andeksandmise ja meelesparanduse meile võimalikuks teinud: Jeesuse Kristuse, meie Issanda ja Õnnistegija kannatustele ja surmale, sest see on Tema püha ja kallis veri, milles me oleme oma patust ja kurjast rüvetatud rõivad puhtaks pesnud ning valgeks teinud.

Jutluse võib ehitada üles näiteks järgmiste punktidenä:

1. Inimeste patud on olnud veripunased pattulangusest peale: esimene veri, mis valati, oli küll loomade oma, kuna Jumal valmistas inimestele nende alastuse katmiseks loomanahast rõivad, ent sellele järgnes peagi inimese enda veri – veri, mille vend valas oma venda mõrvates. Nii on see olnud läbi aegade: kui ka mitte kõiki inimesi ei koorma otsene veresüü, siis patust puhas pole ükski meist ja me kõik oleme oma pattude tõttu määratud hukkuma. Meid ei suuda aidata ei ohvrid ega isegi palve – seni, kuni me ei pöördu ja meelt ei paranda. Jumal ütleb prohvet Jesaja kaudu selgesti, et Ta vihkab oma rahva jumalateenistust, kui see ei tule puhtast südamest, vaid vastuolus inimeste eluviisiga ja seetõttu silmakirjalik.
2. Jumal ei taha oma rahvast hävitada, seepärast läkitab Ta üha ja üha oma prohveteid, sõnumitoojaid, kelle ülesandeks on inimesi hoiatada, meelesparandusele ärgitada ja Jumala juurde tagasi kutsuda, et nad võiksid leida lunastuse ja pääste. Issand tahab, et Tema rahvas ennast puhastaks, lõpetaks kurja tegemise ja hakkaks tegema head, elades tões, õiguses ja armastuses. Jumal lubab, et kui inimesed seda teevad – s.t neile Jumala poolt kingitud uue alguse võimalusest usu ja hea tahtega kinni haaravad –, siis sünnib imede ime: nende patust veripunane rüü saab valgeks otsekui lumi ja puhtaks nagu vill. Kui nad ainult tahavad ja on kuulekad, siis võivad nad süüa maa hüüt – parimat, mida see kasvatada suudab. Paraku on tõsi ka vastupidine: kui nad tõrguvad ja ei kuula, siis ei söö mitte nemad, vaid süüakse neid endid – nende oma veresüü sööb neid otsekui mõök.
3. Patutundmine ja -kahetsus, pöördumine ja meelesparandus, nagu ka uus elu, hea tahe ja Jumalale meelespärased teod on Jumala enda and, mille allikaks ei ole mitte meie headus, vaid Jumala arm ja halastus, Tema imeline headus ja mõõtmatu armastus. Jumal on oma armastuses läinud nii kaugele, et on andnud oma ainusündinud Poja meie lunastamiseks. Jumala Poja veri on see, milles meie veresüü on maha pestud ja meid justkui vastsündinud lastena puhtaks tehtud. Tema veri on see, mille läbi lunastutena me tohime elada Jumala lastena uut elu, olles pöördunud ära patust ja lõpetanud kurja tegemise ning püüeldes tõe, õiguse ja armastuse poole. Jeesus Kristus on «halastav ja ustav ülempreester Jumala ees rahva pattude lepitamiseks» ning «seetõttu, et Ta ise on kannatanud kiusatuna, võib Ta aidata neid, keda kiusatakse» (Hb 2:17j).